

BASTA

Egenskapskriterier - BASTA

— enligt förordning (EG) nr. 1272/2008 (CLP)

UTGÅVA 2017:A2

GILTIGT FRÅN 2017-07-01

Inledning

BASTA-systemets syfte är att fasa ut ämnen med farliga egenskaper ur byggprodukter. Med byggprodukter avses i BASTA både byggvaror och kemiska produkter. Produkter som registreras i BASTA-registret får inte innehålla ämnen med egenskaper enligt detta kriteriedokument, i halter som är lika med eller överstiger de angivna haltgränser.

Kärnan i kriterierna är den europeiska kemikalielagstiftningen REACH, där ämnen med särskilt farliga egenskaper pekas ut. Samtliga ämnen som är upptagna i den s.k. kandidatförteckningen till REACH har särskilt farliga egenskaper och omfattas därmed av kriterierna.

Kriterierna baseras på rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning (CLP) av ämnen¹⁾ och blandningar²⁾.

http://echa.europa.eu/documents/10162/13562/clp_labelling_sv.pdf

Om klassningen av en blandning (beredning)²⁾ på grund av dess egenskaper skiljer sig från de ingående ämnena¹⁾ respektive klassning så är det beredningens klassning som gäller om det är på det sättet som produkten levereras till byggarbetsplatsen (eller motsvarande).

Ingående ämnens halter beräknas utifrån produkten så som den levereras till byggarbetsplats eller motsvarande. Kemikalier som har använts vid tillverkningen men som inte finns med i den levererade produkten behöver inte beaktas.

Om flera ämnen har liknande egenskaper ska deras halter sammanräknas i de fall det står "Ja" i kolumnen Sammanräkning i kriterietabellen nedan. Sammanräkningen ska göras på det sätt som anges i fotnot till en till denna kolumn. Det är inte alltid en fråga om enkel summering.

För sammansatta varor som består av flera delar, ska underlaget för beräkningarna baseras på vikten av den enskilda del som innehåller ämnet, inte den totala vikten av den sammansatta varan. Halten, som jämförs med den i BASTA angivna haltgränsen, ska därför beräknas på varje del av en sammansatt vara som i sig uppfyller definitionen av en vara i **artikel 3.3 i Reach förordningen** (se not 13).

Egenskapskriterierna beskriver ämnesegenskaper som BASTA-systemet syftar till att fasa ut. Den haltgräns som i normalfallet tillåts i produkten anges. (OBS! Det förekommer i vissa fall att andra haltgränser är särskilt angivna, se not 3). Här anges om halter av ämnen med liknande egenskaper ska sammanräknas. Till detta finns ett antal fotnoter som förtydligar eller beskriver hur kriterierna ska tolkas och användas. Sist i dokumentet finns även en förteckning över de faroangivelser som används.

OBSERVERA!

Ovanstående kriterier kommer att ses över med jämna mellanrum för att anpassa dem till ny kunskap samt till omvärldens krav och målsättningar på kemikalieområdet.

Detta dokument får kopieras endast i sin helhet och utan någon form av ändring. Citat får göras om tydlig hänvisning till källan görs.

Egenskapskriterier i BASTA-registret

Ämnesegenskaper	Definition	Haltgräns (vikts-%) (om ämnesspecifik gräns inte är angiven) ^{3), 13)}	Sammanräkning ¹⁴⁾
1. Cancerframkallande	a) Ämnen som uppfyller kriterierna för Cancerogenitet, kategori 1A eller 1B (H350) ⁴⁾	0,1 %	—
	b) Ämnen som uppfyller kriterierna för Cancerogenitet, i kategori 2 (H351) ⁴⁾	1 %	—
2. Mutagena	a) Ämnen som uppfyller kriterierna för Mutagenitet i könsceller, kategori 1A eller 1B (H340) ⁴⁾	0,1 %	—
	b) Ämnen som uppfyller kriterierna för Muntagenitet i könsceller, kategori 2 (H341) ⁴⁾	1 %	—
3. Reproduktionstoxiska	a) Ämnen som uppfyller kriterierna för Reproduktionstoxicitet, kategori 1A eller 1B (H360) ⁴⁾	0,3%	—
	b) Ämnen som uppfyller kriterierna för Reproduktionstoxicitet, kategori 2 (H361) ⁴⁾	3 %	—
4. Spädbarnsskador	Ämnen som uppfyller kriterierna för Reproduktionstoxicitet, kategori Effekter på eller via amning (H362) ⁴⁾	0,3%	—
5. Hormonstörande	Ämnen som får helhetsbedömningen Cat 1 eller Cat 2 i EU:s EDS Database ⁶⁾ samt ämnen som är upptagna i kandidatförteckningen p.g.a. att de har hormonstörande egenskaper i enlighet med REACH Artikel 57f.	0,1 %	—
6. Persistenta, bioackumulerbara och toxiska organiska ämnen⁷⁾ (PBT)	Ämnen med 1) Halveringstid > 60 d i havsvatten eller > 40 d i söt- eller brackvatten eller > 180 d i havssediment eller > 120 d söt- eller brackvattensediment eller > 120 d i jord samt 2) BCF > 2000 l/kg (våtvikt) samt 3) Toxicitet NOEC eller EC10 < 0.01 mg/l eller CMR - Cancerframkallande 1A,1B (H350). Mutagena 1A, 1B (H340). Reproduktions toxiska 1A, 1B, 2 (H360 och H361) eller klassificerat H372 eller H373	0,1 %	—
7. Mycket persistenta och mycket bioackumulerbara organiska ämnen⁷⁾ (vPvB)	Ämnen med 1) Halveringstid > 60 d i havs-, söt- eller brackvatten eller > 180 d i havs-, söt- eller brackvattensediment eller > 180 d i jord samt 2) BCF > 5000 l/kg (våtvikt)	0,1 %	—
8. Bly (Pb)	Bly eller blyföreningar	0,1 %	Ja
9. Kvicksilver (Hg)	Kvicksilver eller kvicksilverföreningar	Totalförbud ⁸⁾	Ja
10. Kadmium (Cd)	Kadmium eller kadmiumföreningar	0,01 %	Ja
11. Farligt för ozonskiktet	Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Farligt för ozonskiktet (EUH 059, H420) ⁹⁾	0,1 %	—
12. Allergi- framkallande	a) Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Luftvägssensibiliserande (H334) ⁴⁾	0,2 %	—
	b) Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Hudsensibiliserande (H317) ⁴⁾	1 %	—

Ämnesegenskaper	Definition	Haltgräns (vikts-%) (om ämnesspecifik gräns inte är angiven) ^{3), 13)}	Sammanräkning ¹⁴⁾
13. Akut toxicitet	Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Akuttoxiskt i kategori 1, 2 eller 3	De ATE-värden som minst skulle ge blandningen klassning Akuttoxisk, Kategori 3 ⁴⁾	Ja, och den ska utföras för varje relevant exponeringsväg
- Oral	(H300, H301)	ATE ≤ 300	
- Dermal	(H310, H311)	ATE ≤ 1000	
- Inhalation	(H330 eller H331)	För gaser ATE ≤ 2500 För ångor ATE ≤ 10 För damm/dimma ATE ≤ 1,0	
14. Toxicitet vid enstaka exponering	a) Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Specifikt organtoxiskt vid enstaka exponering (STOT-SE) i kategori 1 (H370) ⁴⁾	1 %	—
	b) Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Specifikt organtoxiskt vid enstaka exponering (STOT-SE) i kategori 2 (H371) ⁴⁾	10%	—
	c) Kemiska produkter som uppfyller kriterierna för klassning som Aspirationstoxiska i kategori 1 (H304)	⁵⁾	—
15. Toxicitet vid upprepad exponering	a) Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Specifikt organtoxiskt vid upprepad exponering (STOT-RE) i kategori 1 (H372) ⁴⁾	1 %	—
	b) Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Specifikt organtoxiskt vid upprepad exponering (STOT-RE) i kategori 2 (H373) ⁴⁾	10%	—
16. Flyktiga organiska ämnen ¹⁰⁾	Ämnen som har en begynnelsekokpunkt < 250 °C mätt vid ett standardtryck av 101,3 kPa, och som uppfyller kriterierna för någon av farobeteckningarna Dödligt, Giftigt eller Skadligt vid inandning (H330, H331, H332) Kan göra att man blir dåsig eller omtöcknad (H336) Kan orsaka organskador (H371) eller Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering (H373)	10 % ¹¹⁾	Ja
17. Miljöfarligt	a) Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Farligt för vattenmiljön, kategori akut 1 (H400) ⁴⁾	25 % om M = 1 ¹²⁾	Ja
	b) Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Farligt för vattenmiljön, kategori kronisk 2 (H411)(inkluderar även ämnen med kronisk 1 (H410)) ⁴⁾	2,5 % för H410-ämnen M=1 ¹²⁾ 25 % för H411-ämnen ¹²⁾	Ja
	c) Ämnen som uppfyller kriterierna för faroklassen Farligt för vattenmiljön, kategori kronisk 4 (H413) inkluderar även kronisk 1 (H410) ⁴⁾ . Sammanräkning för blandningar inkluderar även ämnen klassificerade kroniskt 1 (H410), kroniskt 2 (H411), kroniskt 3 (H412)	25 % ¹²⁾	Ja

NOTER

- 1) Ämne: kemiskt och föreningar av detta grundämne i naturlig eller tillverkad form, inklusive de eventuella tillsatser som är nödvändiga för att bevara dess stabilitet och sådana föroreningar som härrör från tillverkningsprocessen, men exklusive eventuella lösningsmedel som kan avskiljas utan att det påverkar ämnets stabilitet eller ändrar dess sammansättning.
- 2) Beredning: blandning eller lösning som består av två eller flera ämnen.
- 3) I de fall det finns en avvikande haltangivelse, högre eller lägre, i Europaparlamentets och rådets förordning om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (**EG nr 1272/2008**), **bilaga VI, tabell 3.1**, så gäller den.

I det fall en vara består av plast- eller gummidelar som innehåller någon PAH som omfattas av Kommissionens förordning (**EU nr 1272/2013** av den 6 december 2013 om **ändring av bilaga XVII** till Europaparlamentets och rådets förordning (**EG nr 1907/2006** om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) vad gäller polycykliska aromatiska kolväten, och någon av dessa delar kommer i direkt och långvarig eller under kort tid upprepade kontakt med mänsklig hud eller munhåla under normala eller rimligen förutsebara användningsförhållanden, så gäller haltgräns enligt detta direktiv.

- 4) I enlighet med förordningen **EG nr. 1272/2008**. Bedömningen ska baseras på alla relevanta data om produktens hälso- och miljöfarlighet. Kriterierna är direkt tillämpbara när data erhållits enligt de krav på information som finns beskrivna i **artikel 13** i rådets förordning (**EG nr 1907/2006**). Om det för en given hälso- eller miljöfarlig egenskap finns data från flera undersökningar som enligt kriterierna skulle leda till olika klassificering ska de data som ger den strängaste klassificeringen användas under förutsättning att de är av god vetenskaplig kvalitet.
De olika ATE-värdena för olika exponeringsvägar (kriterium 13) redovisas i Sammanräkningsregler för BASTA.

- 5) Kriteriet är inte något ämneskriterium utan gäller för den kemiska produkten.

- 6) EDS Database kan laddas ner på http://ec.europa.eu/environment/chemicals/endocrine/strategy/being_en.htm, För att extrahera databasen, gör så här:

1. Spara ner zip-filen på din hårddisk
2. Extrahera zipfilen och kör databasen genom att klicka på mdb-filen.
3. Välj "Categorisation" så kommer de ämnen som databasen omfattar upp.

Minimikrav är MS Access 2003 eller senare version. Observera att även andra CAS-nummer av de ämnen som omfattas av EDS-databasen Cat 1 & Cat 2 omfattas!

- 7) Det finns ämnen som uppfyller kriterierna för både PBT och vPvB. De måste prövas i förhållande till båda kriterierna 6 och 7 tillsammans med andra PBT- och vPvB-ämnen respektive om sådana finns i produkten. Kriterierna för potentiellt PBT enligt PRIO (se www.kemi.se) kan i de fall där de friar från misstanke om PBT-egenskaper, användas som underlag för PBT-klassningen

- 8) I enlighet med "Förordning om ändring i förordningen (**1998:944**) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter" råder totalförbud på kvicksilver. Förbudet gäller produkter där kvicksilver har använts eller tillsatts. **Låga halter av kvicksilver som inte tillsatts avsiktligt i något led faller därmed utanför förbudet, men sådana spår/förorening av kvicksilver får inte överstiga 2,5 mg/kg. Avvikelse överstigande 2,5 mg/kg är tillåtet i de fall det härrör från naturlig förekomst i kol, malm eller malmkoncentrat.**

- 9) Enligt Guidance on the Application of the CLP Criteria (senaste version kan hittas på <http://echa.europa.eu/web/guest/guidance-documents/guidance-on-clp>) avses ämnen med en ODP (Ozon Depletion Potential) $\geq 0,005$. Kända sådana ämnen finns listade i **Bilaga I** till Förordning (**EG nr 1005/2009**).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:286:0001:0030:SV:PDF>

- 10) Begynnelsekokpunkten är satt utifrån **direktiv 2004/42/EG**. Haltgränsen har satts utifrån branschöverenskommelser för färg, lack och lim.
- 11) I de fall det finns lägre halt gränser angivna i **KIFS 2008:2** med aktuella ändringar för färger och lacker så gäller dessa. OBS! Fas 2 gäller sedan 2011-01-01 för produkter som släpps ut på marknaden.
- 12) Om inga ingående miljöfarliga ämnen har specifikt lägre haltgränser angivna i Förordning **(EG) nr 1272/2008 (CLP), Bilaga VI, tabell 3.1** gäller följande:

Kriterium 17a: Om ingående ämnen, som är klassificerade H400 (eller H410 som också måste tas med vid denna beräkning), alla har $M = 1$, så kan deras halter summeras, och gränsvärdet är då 25 %. För ämnen med andra M-värden gäller haltgränser enligt tabellen 4.1.3, Annex 1, enligt CLP med aktuella ändringar. För summering av ämnen med olika M-värden, se Sammanräkningsregler för BASTA.

Kriterium 17b: Om ingående ämnen endast är klassificerade H410, alla har $M=1$, så kan deras halter summeras och gränsvärdet är då 2,5 % ska om inga ämnen klassificeras H410, så kan halterna av ingående ämnen klassificerade H411 summeras, och gränsvärdet är då 25 %.

Kriterium 17c: Halterna av ingående ämnen kan summeras och gränsvärdet är då 25 %.

- 13) För sammansatta varor som består av flera delar, ska underlaget för beräkningarna baseras på vikten av den enskilda del som innehåller ämnet, inte den totala vikten av den sammansatta varan. Halten, som jämförs med den i BASTA angivna haltgränsen, ska därför beräknas på varje del av en sammansatt vara som i sig uppfyller definitionen av en vara i artikel 3.3 i Reach förordningen:

En vara är ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion. Efter att ett objekt under produktionsprocessen har blivit en egen vara, kommer det att förbli en vara till dess att det slutligen blir avfall efter färdig användning ("en gång vara, alltid vara").

I en industriell process kan en kemisk produkt upphöra att vara en kemisk produkt och övergå i att vara en vara. I det fallet det oönskade ämnet finns i den kemiska produkten ska halten av det oönskade ämnet vid tillämpningen av BASTA:s kriterier beräknas på den nya varan som bildas i den process då den kemiska produkten övergår till att bli en vara. T.ex. om två skivor limmas samman och det förekommer ett oönskat ämne i limskiktet ska halten av det oönskade ämnet beräknas på vikten av den nya produkten, d.v.s. de sammanfogade skivorna.

Om en skiva istället beläggs med ett laminat som i sig är en egen vara enligt Reach-förordningens definition och det förekommer ett oönskat ämne i laminatet, så beräknas halten av det oönskade ämnet vid tillämpningen av BASTA:s kriterier på vikten av laminatet, då detta är en egen vara.

- 14) I enkla fall, när inte olika haltgränser är angivna i Förordning **(EG) nr 1272/2008 (CLP), Bilaga VI, tabell 3.1**, och alla ämnen med samma faroklass tillhör samma farokategori är sammanräkningen en summering av halterna av dessa ämnen.

För kriterium 16 görs sammanräkningen som en enkel summering av halten av de ingående ämnena som faller för kriteriet, även om dessa inte tillhör samma faroklass eller om de tillhör samma faroklass men olika farokategorier, t.ex. Giftigt eller Skadligt vid inandning. Syftet med denna typ av summering är att främja en god arbetsmiljö på byggarbetsplatsen genom att minimera mängden flyktiga organiska ämnen.

I kriterium 13 utgår haltgränsen från blandningens ATE-värde (Acute Toxicity Estimate). Om en blandnings toxicitet inte är mätt kan den uppskattas utifrån ingående ämnens toxicitet, se "Sammanräkningsregler för BASTA". För kriterium 17 görs sammanräkningen enligt de regler som anges i dokumentet "Sammanräkningsregler för BASTA".

Faroangivelser som förekommer i kriterierna:

H 300	Dödligt vid förtäring	H362	Kan skada spädbarn som ammas
H301	Giftigt vid förtäring	H370	Orsakar organskador
H304	Kan vara dödligt vid förtäring om det kommer ner i luftvägarna	H371	Kan orsaka organskador
H310	Dödligt vid hudkontakt	H372	Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering
H311	Giftigt vid hudkontakt	H373	Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering
H317	Kan orsaka allergisk hudreaktion	H400	Mycket giftigt för vattenlevande organismer
H330	Dödligt vid inandning	H410	Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekt
H331	Giftigt vid inandning	H411	Giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H332	Skadligt vid inandning	H412*	Farligt för vattenmiljön, kategori kroniskt 3
H334	Kan orsaka allergi- eller astmasystem eller andningssvårigheter vid inandning	H413	Farligt för vattenmiljön, kategori kronisk 4
H336	Kan göra att man blir dåsig eller omtöcknad	H420	Skadar folkhälsan och miljön genom att förstöra ozonet i övre delen av atmosfären
H340	Kan ge genetiska effekter	EUH059	Farligt för ozonskiktet
H341	Misstänks kunna orsaka genetiska defekter		
H350	Kan orsaka cancer		
H351	Misstänkts kunna orsaka cancer		
H360	Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet		
H361	Misstänks kunna skada fertiliteten eller det ofödda barnet		

* Endast vid sammanräkning då ämnen med H413 ingår

Länkarna som anges i dokumentet uppdateras utanför BASTA:s kontroll. BASTA-systemet ansvarar inte för att länkarna i alla lägen är uppdaterade utan hänvisar då till respektive hemsida.

Information om byggvaror som uppfyller egenskapskriterierna finns på systemets hemsida www.bastaonline.se
E-postadress är bastaonline@ivl.se Du kan också kontakta IVL Svenska Miljöinstitutet, Box 21060, 100 31 Stockholm, telefon 010-788 65 00 om du vill ha ytterligare information

LIFE03/ENV/S/00094.

BASTA-systemet har utvecklats med ekonomiskt stöd från EU-kommissionens Life-fond.

Egenskapskriterierna i BASTA-systemet är en del av kretsloppsrådets gemensamma handlingsprogram 2010 för utfasning av farliga ämnen.